

SLEDOVÁNÍ A VYHODNOCOVÁNÍ
UDRŽITELNÉHO ROZVOJE MĚST

K čemu slouží indikátory? Otázky a odpovědi.

Nové otázky dané novými principy a koncepty potřebují také nové odpovědi. Moderní informační společnost klade důraz na hledání souvislostí mezi společenskými procesy a mezi jednotlivými oblastmi /sektory. Existuje snaha o agregaci informací, jedno číslo reprezentuje /vyjadřuje problém tvořený synergickým působením různých procesů. Primární základní ukazatele je potřeba vzájemně poměřovat a vytvářet indikátory s komplexnější vypovídací schopností. Pro kvalitní řízení a management měst je nutností práce s transparentními a měřitelnými indikátory.

Proč pracovat s indikátory?

K plánování a vyhodnocování udržitelného rozvoje je vhodné využívat indikátorů udržitelného rozvoje města. Tímto souhrnným výrazem označujeme ukazatele, jejichž pravidelným sledováním a vyhodnocováním lze sledovat společenské změny. Zároveň nám pomáhají vymezit hranice, v nichž se rozvoj města může realizovat.

Indikátory slouží nejen k hodnocení úspěšnosti definovaných strategických cílů, ale i k definování samotného obsahu pojmu udržitelný rozvoj. Indikátory umožňují měřit a vyhodnocovat jednotlivé základní složky, vliv lidských aktivit na životní prostředí a kvalitu života a lidského společenství. Tedy environmentální, ekonomickou a sociální oblast udržitelného rozvoje.

Jak pracovat s indikátory?

Vzhledem k účelu použití rozeznáváme celou řadu typů indikátorů. Při výběru si je nutné uvědomit, na co nám daný indikátor má odpovědět a k jakému účelu tuto odpověď využijeme.

Ve strategickém plánu by měl mít každý definovaný cíl nástroj, kterým lze sledovat a vyhodnocovat míru jeho naplňování - tzv. programový indikátor. Programový indikátor je konstruován přímo na míru konkrétnímu strategickému cíli. Podle počtu strategických cílů tak vznikne sada programových indikátorů strategického plánu udržitelného rozvoje města.

Pro komunikaci s veřejností, pro zobecnění a porovnávání změn v souvislosti s implementací plánu je výhodné použít sadu tzv. titulkových indikátorů. Titulkové indikátory musí být srozumitelné pro média, politiky a širokou veřejnost, musí jich být omezený počet, jejich sada by měla zahrnovat všechny pilíře udržitelného rozvoje, měla by umožnit popsat trendy a srovnání s dalšími městy České republiky.

Pro další typ indikátorů je charakteristická snaha o agregaci velkého počtu i relativně nestejnorodých komponent, do jednoho konečného ukazatele/indexu. Tak jsou vytvářeny například: Index lidského rozvoje (HDI), Index environmentální udržitelnosti (ESI) či ekologická stopa. V tomto případě nám hodnota indexu/ukazatele dává odpověď na celý problémový okruh. Jedno číslo nám hodnotí celý soubor procesů ve vybrané oblasti, v některých případech i napříč sektory.

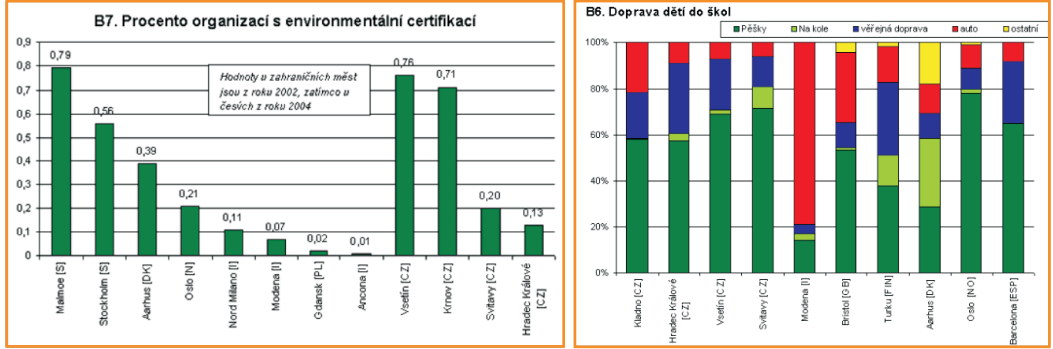
Metodika výpočtu těchto indexů je ale poměrně složitá a vyžaduje individuální přístup tak, aby výsledek byl zatížen co nejmenší chybou a splňoval požadovanou objektivnost a reprezentativnost.

Společné evropské indikátory (European Common Indicators)

Soubor indikátorů místního udržitelného rozvoje vznikl z iniciativy Expertní skupiny pro městské životní prostředí Direktorátu pro životní prostředí Evropské komise.

A1	Spokojenost občanů s místním společenstvím	Obecná spokojenost občanů s ohledem na specifická hlediska samosprávy;
A2	Místní příspěvek ke globálním změnám klimatu	Ekvivalentní emise CO ₂ (celkové množství a odchylka);
A3	Mobilita a místní přeprava cestujících	Počet každodenních cest a čas strávený cestováním, druh cesty a dopravy; Celková průměrná denní vzdálenost na osobu na druh cesty a způsob dopravy;
A4	Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb	Přístup obyvatel k nejbližším veřejným prostranstvím a jiným základním službám;
A5	Kvalita místního ovzduší	Počet případů překročení mezních hodnot vybraných látek znečišťujících ovzduší Existence a stupeň zavedení plánu řízení kvality ovzduší;
A6	Cesty dětí do a ze školy	Způsob dopravy dětí z domova do školy a zpět;
B7	Udržitelné řízení místní samosprávy a místního podnikání	Podíl veřejných a soukromých organizací, které přijaly a používají environmentální a sociální metody řízení;
A8	Zatížení životního prostředí hlukem	Podíl populace vystavené dlouhodobě vysoké hladině hluku z vnějšího prostředí; Hlukové hladiny ve vybraných částech obce; Existence a stupeň uplatňování akčního protihlukového
B9	Udržitelné využívání půdy	Udržitelný rozvoj, obnova a ochrana půdy a stanovišť pod danou samosprávou;
B10	Výrobky propagující udržitelnost	Podíl spotřeby výrobků se štítkem "ekologicky šetrný", organického původu, energeticky úsporných výrobků, výrobků ze spravedlivého obchodu a výrobků z certifikovaného dřeva; Dostupnost na trhu a jeho zásobení.
I1	Ekologická stopa města.	Byla navržena následně jako souhrnný indikátor udržitelného rozvoje města.

Příklady výsledků indikátorů ECI

B6 - Cesta dětí do a ze školy: podíl žáků dopravných se různými dopravními prostředky (v %)
B7- Titulkový indikátor: Udržitelné řízení místní samosprávy a místního podnikání

Máte zájem vědět víc nebo potřebujete konzultaci či metodickou podporu?

- Centrum pro otázky životního prostředí UK
- Česká informační agentura životního prostředí
- EnviConsult, s.r.o.
- Národní síť Zdravých měst ČR
- Rada vlády pro udržitelný rozvoj
- Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj (TIMUR)
- Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

Internetové stránky místní Agendy 21

- www.ma21.cz
- www.agenda21.cz

EnviConsult, s.r.o.
A Svinaře 63, 267 28 Svinaře
T/F 311 684 229
E info@enviconsult.cz
I www.enviconsult.cz

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1
T 224 861 111 F 224 861 333
E info@mmr.cz
I www.mmr.cz

UDRŽITELNÝ ROZVOJ

MĚST A OBCÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

"Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat všechny jejich vlastní potřeby."

(Brundtlandová, G., H. (1987): Naše společná budoucnost. Zpráva pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj)

PLÁNOVÁNÍ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE MĚST

Definice udržitelného rozvoje podle zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí a ve znění pozdějších předpisů: "Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů."

Koncept udržitelného rozvoje můžeme chápat jako ideu, filozofii nebo politické přesvědčení či směr, který se opírá o soubor definovaných základních principů. Cílem je v rámci rozvoje nalézt ideální propojení základních společenských oblastí: ekonomické, sociální a environmentální v prostoru správy věcí veřejných. Dlouhodobým účelem či smyslem aplikace udržitelného rozvoje je zlepšování kvality života a zvyšování spokojenosti občanů. Klíčová je snaha o dlouhodobou perspektivu rozvoje. Podmínkou udržitelnosti, zejména na místní úrovni, je zapojení všech zástupců zájmových skupin do rozhodování místních orgánů za účelem komplexnějšího řízení společnosti.

Principy udržitelného rozvoje jsou často jinak definovány, ale vždy mají obdobný obsah.

Principy udržitelného rozvoje

- ekologický princip;
- princip podpory lidských zdrojů;
- princip autoregulačního a sebepodporujícího vývoje;
- princip efektivnosti;
- princip rozumné dostatečnosti;
- princip preventivní opatření a předvídavosti;
- princip respektování potřeb a práv budoucích generací;
- princip vnitrogenerační, mezigenerační a globální rovnosti práv obyvatelů Země;
- princip kulturní a společenské integrity;
- princip nenásilí;
- princip emancipace a participace;
- princip solidarity;
- princip subsidiarity;
- princip přijatelných chyb;
- princip optimalizace;
- princip sociálně, eticky a environmentálně příznivého hospodaření, rozhodování, řízení a chování.

